

„Skirtumai jungia“. Į taip pavadintą susitikimą su dviem meno grandais – fotomenininku Algimantu Aleksandravičiumi ir menotyrininku, fotografu Virginijumi Kinčinaičiu – pakvietė Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka.

„Kodėl „Skirtumai jungia“? Tai Virgio idėja. Nes kas kitas taip valdo žodį, kalbą? „Skirtumai jungia“ tinka bet kokiai gyvenimo situacijai“, – įsitikinęs A. Aleksandravičius.

„Aš pats užsiimu kažkokia mobilografija, Algimantas stengiasi išsaugoti fotografijos aurą. Bet sėdėdami prie vyno taurės suvienodėjam“, – juokavo V. Kinčinaitis.

Panevėžys – labiausiai Ukrainą palaikantis miestas

„Kai atvykau į Panevėžį, buvau nemiegojęs 48 valandas. Bet ne grįžau, o atvažiavau. Čia mano kūrybos gimtinė. Be to, matau, kad Panevėžys labiausiai iš visų šalies miestų palaiko Ukrainą. Kodėl? Nes įsirengė apkasus, – šmaikštumo nestokojo A. Aleksandravičius. – Kita vertus, čia mano draugai: Elvyra (Pažemeckaitė – aut. past.), Virginija (Januševičienė – aut. past.), Stasys (Paovilaitis – aut. past.) ir va sėdintys šioje eilėje“.

„Su Panevėžiu susijęs mano pirmasis tekstas. Buvusi Dailės galerijos direktorė Jolanta Lebednykienė pakvietė prašyti apie tarptautinius keramikos simpoziumus. Vėliau buvo kitų pasiūlymų, darbų. Panevėžys man labai brangus“, – tvirtino V. Kinčinaitis.

Kūryba: apgalvota ar chaotiškai?

„Kaip sakė dainininkas Borisas Grebenščikovas, dabar, kai vis arčiau dangus, blaškausi vis mažiau. Anksčiau chaoso būta daugiau. Ta jaunystės energija... Dabar ją spaudžiu į branduolį. Bet jei improvizacija yra chaosas, tada yra ir jo. Kaip gimsta fotografija? Visaip. Ir netikėtai, ir apgalvojant. Svarbiausia nebūti užsispyrusiam – leisti sau pakeisti pradinius planus. O pats esu erelis, kuris būriais neskraido“, – pasakojo A. Aleksandravičius.

„Kai biblioteka pakvietė mane į šį vakarą, iš pradžių pamaniau, kad tai bus Algimanto kūrybos vakaras. Pasirodė, ne. Kokia gi kūryba ta mobilografija? Tie „atsitiktiniai“ spustelėjimai iš tiesų yra dvejų vaikščiojimo metų rezultatas. Šiuo atžvilgiu Algimantas, manau, irgi yra pasikaustęs“, – šypsojosi V. Kinčinaitis.

„Fotografija – labiausiai meluojantis menas. Pažiūrėkit kad ir į renginio plakatą“, – nenusileido A. Aleksandravičius.

Už fotoportretų slypi istorijos

„Kada bręsti, sensti, pradėti galvoti, kad gyvename keistu laiku. Kosmoso užkariavimai, televizija, mobilieji telefonai, internetas... Ir galvoji: kaip pasisekė mano kartai, nes girdėjome skaitantį poetą Sigitą Gedą. Kad turėjome režisierius Rimą Tumina, Eimuntą Nekrošių. Matėme rašytojus Juozą Aputį, Romualdą Granauską... Tapytojus Povilą Vaitiekūną, Petrą Repšį... Iš pradžių fotografuoji portretus, nes tau patinka. Vėliau suvoki, kad tai bus paveldas, todėl tampa dar didesne paskata tęsti“, – sakė A. Aleksandravičius.

Vakaro bibliotekoje dalyviams prieš akis plaukė menininko atrinkti fotoportretai ir su jais susijusios istorijos.

Rašytojas Ričardas Gavelis, poetas Vytautas Bložė („Unikalus tipas. 1998 m. Kalėdos. Jo kambaryje – rojalis. Sako, išverčiau operos libretą. Bet netinka vienas žodis – jei išversiu taisyklingai, solistai jo neišdainuos. O netikslų – taip. Ir išdainavo pats. Genijus – ne kitaip“).

Aktorius Gediminas Girdvainis („Stebuklas. Matai nuotrauką ir prisimeni ne kaip fotografavai, o žmogų“).

Aktorė Eugenija Šulgaitė („Raukšlių išvagotas veidas. Dėl to mane tuomet užsipuolė viena žurnalistė – esą kaip drįstu parodyti Augutės raukšles? Paklausiau pačios Šulgaitės. O ši: „Labai džiaugiuosi už tas raukšles. Tai mano gyvenimas. Aš jomis didžiuojuosi“).

Rašytojas Kornelijus Platelis, filosofas Arvydas Šliogeris („Vienas didžiųjų XX a. filosofų. Manau, Panevėžyje turėtų atsirasti jo paminklas“).

Istorikas Alfredas Bumblauskas. Poetas, rašytojas Juozas Erlickas („Šposininkas – iš jo juokų pasikrauni energijos visai dienai. Pasiūliau nusifotografuoti su „nunčiakais“ (dviem virve surištomis lazdomis – aut. past.). Tačiau pasirodė, kad jų nebėra visoje Lietuvoje. Ironija – radau vieninteliame Panevėžyje. Stasys Povilaitis įdėjo į autobusą, pasiėmiau. Pamatęs Juozas klausia: „Kas ti yra?“. Sakau: „Spragilai“. – „Aaa..“).

Krepšinio legenda Arvydas Sabonis („2 frazės per pusantros valandos – „gerai“ ir „rankas patraukiau“. Neįtikėtinai geras žmogus“).

Aktorius Donatas Banionis, režisierius E. Nekrošius.

S.Geda („Prie jo buto durų buvo priklijuota popiežiaus Jono Pauliaus II nuotrauka. Nufotografavau prie jos. Parodžiau. Žiūri ne į save – į popiežių. Klausiu: gal nepatinka – atsargiai iškirpčiau? „Tu gal durns? Šventa galva niekam nemaišo“).

V.Kinčinitis su voratinkliu ant veido („Fotografuoja šiukšlynus, pastatus, architektūrą. Ir tai

paveldas. Va, kas mus jungia. Aš gyvąjį, jis – negyvąjį paveldą. Kita vertus, visur yra žmogus. Be jo niekas neapsieina. Viskas žmogaus kurta, gyventa, mylėta“).

„Patys didžiausi, garsiausi. Džiaugiuosi, kad spėjau“, – sakė A. Aleksandravičius.

Kalėjime

A.Aleksandravičiaus fotoobjektyve – ne tik garsieji. Yra fotografavęs kalėjime, psichoneurologiniame pensione.

„Kaip atsidūriau kalėjime? Prisišnekėjau žurnalistams. Tie klausia: kur dar nefotografavai? Oi, sakau, noriu kalėjimo. Tik su visais patogumais. Kreipiausi į Kalėjimų departamentą. Leido, tačiau išpėjo: be kalinių sutikimo jų fotografuoti negalima. Na, aš ir šiaip to nedarau...“, – prisiminė A. Aleksandravičius.

Kalėjimą fotografavo apie mėnesį. Kas įsiminė? Susitikimas su Henriku Daktaru ir pirmas šio klausimas: „*Bachūrams* šokolado atnešei?“. Hentytei sutikus fotografuotis, leidosi ir kiti. Sutikimus rašė ant ko pakliuvo – netgi tualetinio popieriaus. Tik H. Daktaras ne: „Tau užteks mano žodžio“. Futbolo rungtynės, per kurias vienintelį kalinių įvartį įmušė pats Hentytė. Dėl vaikų prievartavimo į kalėjimą pakliuvęs vyras, nuo kurio sklido neįtikėtina smarvė. Mat dėl šio nusikaltimo kitų kalinių priskirtas nekenčiamiausiai kastai pusmetį vaikščiojo „pridirbtomis“ kelnėmis.

„H. Daktaras pasakė: fotografuosi *bachūrus*. Pasipriešinau: ne, pats pasirinksiu. Tačiau skirtingų kastų žmonių šalia vienas kito parodose tikrai *nekabinsiu*. Kas dar įsiminė? Specifinis kalėjimo kvapas, kurį turėjau nusiplauti grįžęs namo“.

Iš kelionių

Bibliotekoje vykusiame vakare fotomenininkas pristatė nuotraukas iš kelionių po Baškiriją.

„Fotografavome kaimus per *sabantų* – rudens derliaus nuėmimo šventę. Nuostabiai draugiški, vaišingi žmonės. Labai myli gyvulius, tačiau tai netrukdo jų valgyti. Vyresniųjų dantys likę du arba visi auksiniai. 12 metų motociklininkai – mat „teisės reikalingos milicijai, o ne tau“, – prisiminė A. Aleksandravičius.

Unikalūs

Rašytojai Česlovas Milošas, Giunteris Grisas, Svitlana Aleksijevič.

„Man priekaištauja, esą fotografuoju tik garsenybes. Netiesa. Nemaža tautodailininkų, liaudies meistrų serija: amžinatilsį nepaprasto gerumo Vidas Mažukna, motina su sūnumi Adomaičiai iš Akmenės, Dzūkijos, pamario žmonės...“, – vardijo A. Aleksandravičius.

Vienas fotomenininko kuriamų ciklų – „Vieno kraujo“. Jame įamžinami tos pačios profesijos senelių, tėvų, vaikų kartos. Aktorė Eglė Gabrėnaitė su sūnumi Roku Ramanausku, scenografai Adomas ir Marijus Jacovskiai, aktoriai Gediminas ir Ainius Storpīrščiai, menininkas Vaidotas Žukas su sūnumi, muzikai Petras ir Dominykas Vyšniauskai, Povilas ir Lukas Geniušai, panevėžiečiai operatoriai Albertas ir Evaldas Petrauskai bei kt.

„Svarbiausia ne nuotraukos – labiausiai norėjau papasakoti apie tuos žmones. Nes jie unikalūs“, – įsitikinęs A. Aleksandravičius.

Neprilygs vyrams?

Kodėl fotomenininko objekte tiek mažai moterų?

„Kartą žurnalistas Vladimiras Pozneris yra pasakęs: „O ką čia fotografuoti? Dainininkė Ala Pugačiova, aktorė Ina Čiurikova, kosmonautė Valentina Tereškova. Viskas“. Moterys nepasiekė ir nepasieks vyrų lygio. Nei sporte, nei kitur. O šiaip moteris aš myliu. Motinos – kas mes būtume be jų? Va jos mane nuglostė taip, kad nebeliko plaukų“, – sakė A. Aleksandravičius.

Visgi menininkas įvardijo vieną išskirtinę moterį – meksikiečių dailininkę Fridą Kahlo.

„Kaip gerai, kad nefotografuoju nei vyrų, nei moterų“, – juokavo V. Kinčinaitis.

Iš visko

„Atstovauju naujai fotografijai. XX a. 7 dešimtmetyje atsisakyta humanistinio fotomeno, atkreipta dėmesį į trūkumus. Nespaltota fotografija visada šiek tiek *herojina* žmogų. Spaltota atima poetinį užmojį, herojiškumo nelieta. Tad ką daryti mums? Aš imuosi daiktų. Herojiškas menininkas tarsi sako: „Aš padarysiu iš savęs“. Bet tokiu atveju gerai, kada semiasi iš didžiųjų – V. Šekspyro ir kt. Aš – iš visko ir diskusijų su kitais“, – pasakojo V. Kinčinaitis.

Jo teigimu, dabar postfotografijos, manipuliacijos vaizdu metas.

Žinoti kontekstą

Menotyrininkas savo nuotraukas kelia į socialinius tinklus. Jos – tarsi pokalbis ar diskusija su kinu, literatūra, meno istorija, panaudojant visas turimas žinias ir patirtį.

„Pavyzdžiui, puikiai išmanau romantizmo kompozicijas. Žinau, kad reikia properšos, perspektyvos, vaizdo. Pasaulio fotomeno istorija, raida ir kismas. Visa tai įsikuria ir mano mobilografijoje“, – teigia V. Kinčinaitis.

Barokas. Apokaliptinis fotomenininko Aleksandro Gronskio peizažas, fotomenininko Peterio Vitkino natiurmortai su žmogaus kūno dalimis, dailininko Alberto Diurerio statika, Džoelio Meirovičiaus gatvės fotografija, kur spalva tampa charakteriu, vyksmu. Kino režisieriaus Mikelandželio Antonionio koloristika. Dailininko Edvardo Hoperio vujerizmas. Davido Bureno realizmas. Dailininkai Karavadžas, Johanas Vermejeris ir kt.

„Visa tai nugula ir atpažįstama, regis, tokiuose kasdieniauose mano užfiksuotuose vaizduose. Neapolio panoptikume, elgetose, vitrinose perrengiant manekenus ir kt. Bet norint visa tai įžvelgti būtina turėti kontekstą“, – pasakojo V. Kinčinaitis.

Smegenys, kliūtys ir žingsniai

„Tyrinėti žingsniais – ne automobiliu. Dar Platono mokiniai vaikščiodavo, kad gimtų idėjos. Todėl žingsniuokite. Stebėkite. Matykite. Kad tą gauni tada, kai įveiki kliūčių ruožą. Kuo ilgesnį, tuo geriau. Nėra kliūtis – nėra kadro. Kita vertus, nesielkite kaip visi. Nuėję į muziejų nestovėkite priešais objektą. Priekite arčiau. Atsitūpkite, pasistiebkite. Mobiluoju pabandykite nufotografuoti iš viršaus. Ieškodami kitų rakursų gausite visiškai kitokią vaizdą, nuotaiką, prasmę“, – patarė V. Kinčinaitis.

Be to, svarbu ne tik akys.

„Mato ne akys – smegenys. Kiek jas ištreniruojame, tiek turime neuronų kombinacijų, siunčiančių vaizdą akims. Nukirpkime optinį nervą – ir akys bus bevertės. Maistas smegenims turi būti teikiamas nuolat, todėl skaitykime. Kartą Antano Sutkaus paklausė: kodėl tavo tokios geros nuotraukos? Nes jaunystėje skaitydavo knygas“, – pasakojo V. Kinčinaitis.

